

Käyttöohjeet

Käyttäjille neuoja

Kaikki sanakirja-artikkelit sisältävä meänkielisen elikkä ruottinkielisen hakusanan ja käännöksen toisele kielele. Hakusana annetaan perusmuo'ossa. Noomenitten (sypstantiivitten, atjektiivitten, pronoomenitten ja räknäämissanoitten) perusmuoto on nominatiivin sinkylaari. Verpitten perusmuoto on infinitiivi I. Pitäkää siitä vaarin ette tavalisia ruottalaisia atvärpiä vastaava meänkielessä joskus suijutettuja pronoomeniä. Ruottin kielen atvärpiä "här" saattaa meänkielessä vastata "tässä", joka on "tämä"-pronoomenista suijutettu. Sen vuoksi "tässä" ei löyvy omana hakusanana. Tavalisuudessa käännöksenä on vain yks sana. Joskus se saattaa kuitenkin olla monta sanna, olletikki silloin ko se on hankala löytää jonku suoran paralellin hakusanale.

Esimerkki 1:

tuhkakuppi s askkopp

täysijärkinen a med fullt förstånd

tanner s 1. hård tilltrampad mark 2. djupfrusen mark [*tanterelle aijaa* = köra ut i kylan] var: tantere (To)

Kohta kaikitten hakusanoitten sanaluokkaki ilmoitetaan. Sanaluokkitten lyhenykset löytyvä sanakirjassa käytetyitten lyhenyksitten listasta. Prefiksiä ja semmosia sananalkuja joita ei saata ittenhäisesti käyttää on merkitty "prefix".

Esimerkki 2:

teko- prefix 1. sken-, låtsas- 2. oäkta, falsk, fejkad 3. artificiell

Monesti mainitaan usseita synonyymisiä käännöksiä (käännöksiä joilla on sama merkitys).

Esimerkki 3:

praatikas a pratsam, pratglad

Hakusanala on useasti eri merkityksiä. Semmosia käännöksiä (jokka ei ole synonyymisiä) näytetään numero eessä. Hakusannaa "tokka" vastaava esimerkiksi niin ruottin kielen 'docka' ko erilaisia elläinparvitten nimiä.

Esimerkki 4:

tokka s 1. klunga, hop 2. skara (barn) syn: lauma 3. hjord (t.ex. älgar) 4. skock (får) 5. flock (vargar) 6. docka

Niin ussein ko maholista hakusanan matkhaan on panttu lyhykäisiä eli pitempiä fraasia, joilla annetaan esimerkkiä sanan maholisesta käyttämisestä. Sanan käyttöpaikka mainitaan joskus parenteesissä. Esimerkiksi mainitaan ette hakusana "farisealainen", ruottiksi 'farisé', näkkyä enniiten Raamatussa, tässä lyhenettynä "bibl.".

Käyttöpaikka ilmotetaan useasti lyhenyksilä. Käytetyitten lyhenyksitten selitykset löytyvä lyhenyksitten listasta. Muissa taphauksissa käänos vaihtuu kysymysaluheen jälkhiin. Hakusanan "proppi" saattaa esimerkiksi kääntää 'blodpropp' ko se käytetään lääkärisanana, mutta 'säkring' ko se on kysymys sähkötekniikasta.

Lyhenykset parenteesissä saattaa kansa käyttää näyttämhään miltä käänos tunnuttaa, niinku esimerkissä "tissit", ruottiksi 'pattar'.

Esimerkki 5:

farisealainen s farisé (bibl.) syn: fariseus

proppi s 1. propp **2.** blodpropp (med. vard.) **3.** säkring (elektr.)

tissit s pattar (vulg.)

Hakusanan seuhraan oon saatettu panna yhen eli useamman synonyymiin. Seuraavasta esimerkistä näkkee ette hakusanala "prufesyuri" oon synonyymi "prufessorinvirka". Synonyymit tuleva jälkhiin käänosken toisele kielele. Ennen syynonyymia tullee semmonen merkki ko "syn:".

Esimerkki 6:

prufesyuri s professur syn: prufessorinvirka

Meänkielen sanasto oon erilainen kielialuheen eri puolila. Joitaki sanoja ei kuule koko kielialuheela, ko toiset sanat taas ilmenevä eri formissa eri paikoissa. Tämä sanakirja antaa kuan kielen erilaisista maantietheelisistä variantista, väittämättä ette met olisimma panheet ylös kaikkia varianttia, joita eri kantila oon olemassa. Sillon ko hakusana, eli hakusanan muoto, näyttää ilmenevän rajotetulla maantietheelisellä aluheela, se näytethään seuraavilla kolmela lyhenykselä:

Je Jellivaaran kunta

Kie Kierunan kunta

To Tornionlaakson kunnat (nykyset Pajalan, Matarinkin ja Haaparannan kunnat)

Maantietheelisitten aluheitten lyhenykset näytethään parenteesissä harmjanfärisinnä (kattokaa esimerkki 7). "Pikulehtinen"-hakusanan perhään, ruottiksi 'småbladig', oon panttu "Je"-merkki. Sillä meinathan ette se muoto oon löyetty nykysen Jellivaaran kunnan rajoitten sisäpuolelta. Sillä *ei* meinata sitä, ette se olis ainua muoto Jellivaaran kunnassa eli ette se olisi valtava muoto sielä. Eikä sillä meinata ette sitä muotoa ei saata olla olemassa Kierunan kunnassa eli Tornionlaakson kunnissa, vain ette toimittajat oon varmistanhee ette tämä muoto oon olemassa Jellivaaran kunnan aluheela. "Pikulehtinen"-hakusanan alla näytethään toinenki sanan muoto, nimittäin "pikkulehtinen". "Pikkulehtinen"-variantti oon merkitty "Je,Kie,To", mikä tarkoittaa ette tämä muoto ilmenee niin Jellivaaran ko Kierunan kunnassa ja Tornionlaakson kunnissa. Varianttitten etheen oon panttu merkki "var:".

Sillonki ko hakusanan synonyymia ei ole löyetty kaikila kolmela aluheela, niin se ilmotethaan. "Väylä"-hakusanan alla, ruottiksi 'älv' y.m., näytethään esimerkiksi synonyymi "enu". Koska "enu" oon vain löyetty Jellivaaran kunnasta, niin se oon merkitty "Je".

Joskus on fraashiinki panttu merkki, joka näyttää miltä maantietheeliseltä aluheelta fraasi tulee. "Praataa"-hakusanan alla on esimerkiksi fraasi "met praatama suomen", käännettynä 'vi snackar finska', joka on merkitty "Je" näyttämään ette fraasi tulee Jellivaaran kunnasta.

Esimerkki 7:

pikulehtinen (Je) **a** småbladig (bot.) var: pikkulehtinen (Je,Kie,To)
väylä (Je,Kie,To) **s** älv, flod (geo.) syn: eno (Je,Kie), enu (Je) var: väyla (Je)
praataa (Je) **v** prata, snacka [*Met praatama suomen.* (Je) = *Vi snackar finska.*]
syn: saarnata, puhua (Je,Kie,To), puhhua (Je), puhuu (Je),
puhela, porista var: praatia (Je,Kie,To)

Monet meänkielen sanat ilmenevä kansa semmosissa variantissa, jotka ei näytä kuuluvan mihinkään vasithuun maantietheelisheen aluheeseen. Semmosiaki varianttia näytetään sanakirjassa. Sana "vähintänsä" ilmenee esimerkiksi kansa "vähinhään"-formina. Kumpaakhaan niistä, ei "vähintänsä" eikä "vähinhään", ole saatettu siottaa mihinkään vasithuun meänkielen aluheen oshaan.

Muissa taphauksissa on kysymys sanoista, jotka tavathan eri mallilla eri lähtheissä, mutta äänethään samhaanlaihin. Kysymyksessä on useasti lainasanat niinku "piili" eli "biili". Jokku kirjottajat on säilyttäneet tavvauksen, joka on likempänä sen kielen tavvaus, josta sana on lainattu (tavalisuuessa ruottista). "Biili", beelä tavattuna, johtuu ruottin sanasta "bil".

Esimerkki 8:

vähintänsä **adv** minst var: vähinhään
biili **s** bil var: piili

Tämä sanakirja näyttää laajan synonyymitten ja varianttitten valikoiman. Pitäkää siitä vaarin ette järjestystä *ei* ole meinattu miksikhään keskenhäiseksi arvojärjestykseksi. Ko joku vissi synonyymi eli variantti näytetään ensimmäisenä se ei merkitte ette sitä rekomenteerathan, ette se olisi tavalisiin eli mithään semmosta.

Hakusana on **lihavalla** tyylilä kirjetettu, ensimmäiseksi joka sana-artikkelissä. Sen jälkhiin mainithaan parenteesissä hakusanan maantieheelinen leviäminen, esimerkiksi (Je,Kie,To). Sen jälkhiin mainithaan sanaluokka **vihriäiselä** färilä. Jos hakusanala on monta eri merkitystä net merkithään **lihavilla** arapialaisila numeroila pynktti perässä (esim. **1.** ja **2.**). Toisen kielen käänöksen jälkhiin näytetään maholisia fraasia *kyrsiveerattuina*. Fraasitten käänökset ei ole kyrsideerattu. Fraasit seisova käänöksitten kansa [sinkilöissä]. Fraasitten perässä saattaa olla yks eli monta synonyymia. Kaikista viimiseksi sana-artikkelissa, eri käänöksitten ja niihin kuuluvitten fraasitten ja synonyymitten jälkhiin, näytetään hakusanan erilaisia varianttia, niin maantietheelisesti rajotettuja varianttia, valtana ilmeneviä varianttia ja vaihtoehtotet tavvaukset.